

با دەستووری کوردوستان بۆنی بوغوردی لی نهیعت

هه‌مه‌ره‌شی هه‌ره‌س __ کانادا
hemereshid@hotmail.com

ئەشییت کۆمه‌لگای ولاتی کورد، له سایه‌و سیبه‌ری دەستووریکی پیشکەوتوودا، (ئەگەر مله‌وری لیبگه‌پیت)، به‌ره‌و ریزی ولاته پیشکەوتۆکانی جیهان ته‌کان بدات و بیته‌ نمونه‌یه‌کی به‌رچاو بۆ گشت رۆژه‌لاتی نیوه‌ند. به‌ پیچه‌وانه‌شه‌وه، دەستووریکی کۆنه‌خواز کۆمه‌لگاکه‌ی کویر و که‌ر و ئیفلیجبات، بیئاگا و موزمه‌عیل و کۆله‌وار، چاوه‌چاوی ئەوه‌بییت، له‌ کاوله‌ی عه‌ره‌ب و تورک و فارسی ره‌گه‌زپه‌رسته‌وه، پشکی ئاوه‌دانی رپوی تیبات!! کاوله‌ساری سی نه‌ته‌وه‌ی، زاده‌ی هه‌رسی هیرشی جاهیلی و مه‌غۆلی و سه‌فه‌وی. هه‌وینی سی که‌لچه‌ری جیاواز و نامۆ به‌ کورد.

هه‌لومه‌رجه‌ هه‌نووکه‌یی به‌کان ئەمرو بۆ کورد ره‌خساوه، چاکترین سوودیش له‌ هه‌لومه‌رجه‌، پیاده‌کردنی دەستووریکی مۆدرینه، که‌ ده‌سته‌به‌ری دوا‌رۆژیکی ورشه‌دار و ئارام و مسۆگه‌ر، بۆ ئیستاو نه‌وه‌کانی داها‌تووی گه‌لی کوردوستان به‌ گشتی و، نه‌ته‌وه‌ی کورد به‌ تاییه‌تی بکات. دەستووریک چاو نه‌بریته‌ شوینیپی دەستووره‌کانی چوار ده‌ور، تابکریت داھینانی نوئ و تاییه‌تمه‌ندی نه‌ته‌وه‌ی کوردی تیا به‌رجه‌سته‌ بکریت. دەستووریک بیته‌ سه‌یوانیکی پته‌و و تۆکمه‌و راوه‌ستاو، سیبه‌ره‌که‌ی هه‌موو تاکیکی گه‌لی کوردوستان به‌ یه‌کسانی بگریته‌وه‌ و، مروّف له‌ سایه‌یدا هه‌ست به‌ ریز و ئابروومه‌ندی و ئاسایش و ئازادی خۆبکات، هه‌ستبات تاکیکه‌ سه‌نگی خۆی هه‌یه‌ و

هه‌موو مافه‌کانی پارێزراوه و، چی له‌سه‌ر ده‌ستووره بۆی دابینکات و تاکیش چی له‌سه‌ره بۆ سه‌روه‌ری ده‌ستوور ملکه‌چیییت.

جا که ده‌لیین داهینان و تاییه‌تمه‌ندی و، ره‌چاوکردنی جیاوازی به‌ده‌ووروبه‌ره‌وه، ئەمه مافیکی ستانداردی هه‌موو کۆمه‌لگایه‌که‌وه، دژایه‌تی هیچ یاسا و ری‌سایه‌کی مرۆقایه‌تی ناکات.

جا با بۆ ئەو مه‌به‌ستانه هه‌ندیک پێش‌نیاز له‌چه‌ند خالی‌کدا چرکه‌ینه‌وه، به‌شکو ئی ئەمه دنیا‌یه چه‌ندگویییه‌کی خاوه‌ن ده‌سه‌لات، قولاغکات و لایه‌کی لی‌بکریته‌وه.

پێشه‌کی ده‌ستووره‌که به‌ تیرۆپری به‌ میژووی کوردا بیته‌ خواره‌وه، هه‌ر له‌ چاخه‌ کۆنه‌کانه‌وه تا پۆژی ئەم‌پۆ هه‌رچی رووداوی گرنکه‌ ئاماژه‌ی بۆ بکریت، به‌ گرنگیدان به‌ تاییه‌تمه‌ندی کورد، له‌ باره‌ی کۆمه‌لایه‌تی و ئابووری و سیاسی، هه‌لسوکه‌وتی دانیش‌توانی کوردوستان، ئاین و بیروباوه‌ری کۆنی کورد و، سه‌ره‌ه‌لدانی زه‌رده‌شت له‌ کوردوستاندا و نه‌ریته به‌رزه‌کانی ئاو‌یستا، رۆل و پیرۆزی ژن و، خاوی‌ن راگرتنی ژینگه‌و ئامۆژگارییه‌کانی بۆ به‌ پیتوفه‌رکردنی داها‌ت و خوشگوزه‌رانی ژیان.

هه‌روه‌ها گرنگیدان و روونکردنه‌وه‌ی، دیارده‌ی عه‌ره‌بان‌دنی باشووری ولاتی کورد و، هینانه‌وه‌ی که‌رکوک وه‌ک نمونه‌یه‌کی روون و به‌رچاو و نیشانه‌ی هه‌لنه‌کردنی کورد له‌ته‌ک ره‌گه‌زه‌په‌رستاندا و، بی‌ه‌ووده‌یی ناوکۆیی و پیکه‌وه ژیان. هه‌روه‌ها سه‌رکو‌تکردنی مافی چاره‌نووس و زنجیره‌ جینۆسایدیه‌کانی دژ به‌ نه‌ته‌وه‌ی کورد.

هه‌روه‌ها ئاماژه‌کردن به‌ جوگرافیا و خاک و ولاتی کورد و دیاری‌کردنی مافی چاره‌نووسی نه‌ته‌وه‌ی کورد و گه‌لی کوردوستان له‌سه‌ر قولانج به‌ قولانجی خاکه‌که‌ی.

ئینجا له‌ تو‌یی خاله‌کانی ناو ده‌ستووردا، پشت به‌ یاسا و ری‌سا نیونه‌ته‌وه‌یه‌کان به‌سه‌تری‌ت و جار‌دانی جیهانی مافی مرۆف بکریته سه‌رچاوه سه‌ره‌کیه‌کانی ده‌ستوور، تا ده‌کریت دین له‌ ده‌وله‌ت ته‌ری

بکریّت و، له کاروباری دسه لاتدا مهلا و حیزبه ئیسلامییه کان دوورخرینه وهو، ریگا نه درین بچنه چاخى تیرو ره وهو، هر له قوزاخه که دا بقلیقینه وه.

کالکردنه وهو سرینه وهی جیاوازی نیوان ژن و پیاو و، یه کسانبوونیان له هه موو باره یه که وه، ئەم خاله زور گرنکه، چونکه گریژهنه ییری دواکه وتوو هه لئه ته کیئی و، بیروبوچوونی به کویله کردنی ژن پوچ و رسوا ئەکات، ئەمەش به چه سپاندنی خالیک بو ئەم مه بهسته له دهستووردا، بو دهرهت پیدانی ژن و تیکه لاوبوونیان به هه موو بواره جیا جیاکانی ناو کومه لگه و، سزادانی میشکه مه ییوه کان دژ به ئازادی ژن و، یخدان و دابه زاندنی بیری خو به زل زانین و پیاوسالاری به رامبه ریان، ههروه ها هاندانی ژنان بو پیاده کردنی ورد و درشتی مافه کانیان و، توور هه لدانی له چک و مانتو و په چه، وهک روواله تیکى نه ساز و، گوشکردنیان به فلهسهفه جوانهکانی ژیان وهک ناوه رووکیکی به هیزو، ئاماده کردنی کچان هه له منالییه وه، بو باوهر به خو بوون و، پراکتیک کردنی مافه کانیان، به پشت به خو بهستن و، لیپرسراویتیان به رامبه ریانى خو یان.

جیاکردنه وهو، سه ربه خو کرنی هه رسی دسه لاته که ییاسادانان و، جیبه جیکردن و، دادوه ری، که خاوه نی سه ربهستی ته واوی خو یانبن و، هیچ دسه لاتیک توخنی کاروبایان نه که ویّت.

دامه زاندنی سیسته میکی سوشیالی پیشکه وتوو، بو دهسته به رکردن و مسوگه رکردنی ژیانى هاووولاتی بیکارو، پیر و په ککه وتهو، کردنه وهی دامه زراویکی دهولته تی بو ئەم مه بهسته.

دابینکردنی دهرهتی کار، له لایهن دامه زراوی فه رمی و نیمچه فه رمییه وه.

دابینکردنی خانوو بو هه موو خیزانیک، به ره چاوکردنی مه رجه ته ندرووستییه کان و، سه پاندنی پیوه ر و چونییه یی و ئەندازیاری و،

گه یاندنی ته وای خزمه تگوزارییه کان به تیر و ته سه لی و، بی که موکووری.

پیاده کردنی سیستمی په روه رده ی هاوچه رخ و، دهسته بهر کردنی ئامیری همه جوړ بو مه بهستی فیړکردن و، کردنه وهی تاقیگا، وهرشهی کاری همه جوړ له هموو قوناغه کانی فیړبوونداو، پیاده کردنی سیستمی کورس له دواناوه نندییه وه و، دوزینه وهی توانای فیړخواز له و بوارانه ی ئاره زووی لییه تی، کویرنه کردنه وهی پاشه روژی له سهر بابه تیک که ئاره زووی لی نییه و، تیایدا دهسته وسانه.

پیاده کردنی سیستمی ته ندرووستی هاوچه رخ و، تاقیکردنه وهی سالانه ی پزیشک و یاریده دهره کانیان و مه شقکردنیان له سهر ئامیرو داهیانی نوی و، شیوه و ئالوگور بوونی بواره کانی چاره سهر و، قه دهغه کردنی نه خو شخانه ی تاییه ت و، نئومیدنه کردنی دهره دار، له بهر دهستکورتی و نه بوونی و، به خو پرابییکردنی دهرمان و چاره سهر. کردنه وهی کارگهی همه جوړ و هاندانی که رتی گشتی، بو زور کردنی دهر فته ی کارو، هیئانه ئارای کومه لگایه کی به ره مهینهر و چالاک و، ریڅخستنی بهرنامه ی کارو، ماوه و نرخ و، مافی کریکار و پیشگرتن له چه وسانه وهیان و، قه دهغه کردنی منال تا ته مه نی پانزه سال له کارکردن، به تاییه تی کاری گران و دریژخایه ن.

بایه خدان به کشتوکال و جووتیاری و، ئاوه لاکردنی گشت بواره کانی به ره مهینان و، ره نجه رو نه کردنی جووتیار، به یارمه تیدانیان له ساغکردنه وهی به ره مه کانیان و، قه ره بوو کردنه وهی زیانه کانیان له لایه ن دامه زراوی ده وله تی بو ئه م مه بهسته.

ئوانه ی سهره وه هندیک خالی سهره کی و گرنگن، بو پیشه وه چوونی کومه ل، خه لکی کوردو ئابووری کوردوستان له باریانایه، به زیادیشه وه بیهیننه دی، ئه گهر دل سوژی و ولاتپاریزی یاوه ری دهستووریکی پیشه وتوو و هاوچه رخبیت. ئه گهریش نا، محاله یاسای جهنگل و

بيرو باوهرى چەقبەستوو و ، كەلچەرى قەبرومار، گەشە بە پاشەرۆزى كورد بدات .

لە كۆتايى ھەموو ئەمانەشدا، بۆ جىبەجىيكردى خالەكانى دەستور، ھىنانەدى سىستەمىكى پەرلەمانى و ديموكراسى تۆكمەو ناوەرۆكدارە، بۆ پيادەكردنى ھەرخالىكى پيويست بە دامەزراويكى بەھيز و كاريگەرە، بەرتيل و، تۆپەلبوون و، خاترانەو، دەسەلاتدارو، خزمخمىنەو، دۆستايەتى، بەرەو كەندەلانى نەكاتەو، يان ملھورپىكى ديكتاتور سووكايەتى پىنەكات. وەك شەكرشكاندەنە ميژووييەكەى سەدام كە وتى: دەستور چىيە؟ كۆمەلىك پەرە كاغەزە خۆمان نووسىومانە، ھەر خۆشمان دەتوانين بيگۆرپين ، يان توورپيدەين .

05/11/26